

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 33/2006 vp

Hallituksen esitys laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaiton muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä lokakuuta 2006 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaiton muuttamisesta (HE 204/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö, hallitusneuvos Tomi Vuori, sisäasiainministeriö, rajavartio-osasto
- puheenjohtaja Ville Koskinen, Merivartioliitto ry
- puheenjohtaja Antti Kuivalainen, Päälystöliitto ry
- pääluottamusmies Markku Pietikäinen, Rajavartioliitto ry
- puheenjohtaja Harri Westerlund, Upseeriliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia sekä rajavartiolaiton lakia. Muutoksilla tehtäisiin mahdolliseksi rajavartiomiehen erottaminen määräaikaisesti virantoimituksesta. Rajavartiolaitoksen alueellisten ja paikallisten yksiköiden ja toimintojen lakauttamista tai supistamista koskevien asioiden päätöksentekomenettelyä sisäasiainministeriös-

sä täsmennettäisiin alan erityislainsäädäntöä vastaavaksi. Rajatarkastukseen sisältyy oleellisenä osana rajan ylittämiseen käytettävän kuluneuvon tarkastaminen. Toimivaltuutta kuluneuvoon kohdistuvaan etsintään täsmennettäisiin aiemmin voimassa ollutta lainsäädäntöä asiallisesti vastaavaksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Alueellisia ja paikallisia yksiköjä koskeva päätöksenteko

Valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamista

koskevasta toimivallasta annetun lain (362/2002) nojalla valtion keskushallinnon yksiköiden ja valtakunnallisten tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoituspaikasta sekä pääkaupunkiseudun ulkopuolella sijaitse-

vien alueellisten ja paikallisten valtion yksikköjen ja toimintojen lakkauttamisesta tai supistamisesta päättää ministeri (HaVM 3/2002 vp — HE 237/2001 vp).

Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) mukaan rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus esittelystä ratkaista rajavartiolaistosta ja sen toimialaa koskevat sisäasiainministeriön päätettäväksi säädetyt muut kuin yhteiskunnallisesti tai taloudellisesti merkittävät hallintoasiat, jollei toisin säädetä. Yhteiskunnallisesti tai taloudellisesti merkittävät asiat ratkaisee kuitenkin ministeri.

Valiokunta tukee hallituksen esitykseen sisältyvän rajavartiolaitoksen hallinnosta annettuun lakiin tehtävän muutosehdotuksen hyväksymistä. Sanottu merkitsee sitä, että myös rajavartiolaitoksen alueellisten ja paikallisten yksikköjen ja toimintojen lakkauttamista ja supistamista koskevat päätökset tekee aina ministeri. Lakiehdotuksen hyväksyminen selkeyttää voimassa olevaa sääntelyä.

Määräaikainen virantoimituksesta erottaminen

Poliisin hallinnosta annettuun lakiin on lisätty lailla 676/2006 säännökset, joiden nojalla poliisimies voidaan erottaa määräajaksi virantoimituksesta (HaVM 5/2006 vp—HE 4/2006 vp). Samalla on valtion virkamieslakiin (750/1994) otettu oikaisuvaatimuksen tekemistä ja muutoksenhakua koskevat säännökset (677/2006).

Poliisimiestä koskevaa sääntelyä vastaavasti hallituksen esityksessä ehdotetaan, että rajavartiomiehelle, joka toimii vastoin virkavelvollisuuksiaan tai laiminlyö niitä, voidaan kurinpitorangaistuksena määrätä virantoimituksesta erottaminen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei varoitusta ole pidettävä riittävänä.

Valtion virkamieslain 14 §:n nojalla virkamiehen yleisiin velvollisuuksiin kuuluu käyttäytyä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 20 §:ssä rajavartiomiehelle on asetettu velvoite käyttäytyä virassa ja yksityiselämässään siten, ettei hän menettele tavalla, joka on omiaan vaa-

rantamaan luottamusta rajavartiolaitokselle kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitoon. Tällainen sääntely on tarpeen ottaen huomioon rajavartiolaitoksen nykyiset tehtävät.

Hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvää rajavartiomiehen erottamisen määräajaksi virantoimituksesta mahdollistavan sääntelyehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta tähdentää, ettei tarkoituksena ole saattaa rajavartiomiehiä nykyistä ankaramman seurausvastuun piiriin. Sääntely on tarkoitettu sovellettavaksi nimenomaan tilanteissa, joissa varoitus on liian lievä seuraamus, mutta erottaminen kokonaan johtaisi rajavartiomiehen kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen. Irtisanominen esimerkiksi yksittäisen tapauksen seuraamuksena saattaa pilata muutoin nuhteettomasti toimineen ja käyttäytyneen rajavartiomiehen loppuelämän. Valiokunta toteaa, että sääntelyn soveltamistarkeitus välttää kohtuuttomuudet on ymmärretty myös hallituksen esityksessä. Irtisanominen tulee kysymykseen vain silloin, kun se on aivan välttämätöntä.

Rajatarkastukseen sisältyvä kulkuneuvon tarkastus

Rajavartiolaitoksesta annetun lain (320/1999) on korvannut 1 päivänä syyskuuta 2005 voimaan tullut rajavartiolaki (578/2005). Aiempaan lakiin on sisällynyt rajavartiomiehen yksiselitteinen oikeus rajavartiolaitoksen valvottavaksi säädetyllä rajanylityspaikalla tarkastaa maahan tuleva ja maasta lähtevä kulkuneuvo. Tätä sääntelyä ei ole ollut tarkoitus muuttaa uudella lainsäädännöllä.

Rajavartiolain mukaan rajatarkastukseen voi sisältyä kulkuneuvoa koskeva etsintä. Kulkuneuvon tarkastamista edellyttää Suomea sitova Schengenin yleissopimus samoin kuin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumisesta rajojen yli (EY, N:o 562/2006).

Voimassa olevaa rajavartiolakia säädettäessä toimivaltuussäännöksissä on pyritty aiempaa suurempaan täsmällisyyteen. Tämän vuoksi osa toimivaltuussäännöksistä on kytketty pakkokeinolain (450/1987) vastaaviin säännöksiin, kuten

henkilön tarkastukseen ja henkilön paikalta poistumisen estämiseen. Valiokunta pitää tarpeellisenä kulkuneuvon kohdistuvan etsinnän toimivaltuuden täsmentämistä sen varmistamiseksi, että rajatarkastukset suoritetaan Euroopan unionissa edellytetyllä tavalla.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 19 päivänä tammikuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Lauri Kähkönen /sd
vpj.	Veijo Puhjo /vas	Kari Kärkkäinen /kd
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Heli Paasio /sd
	Nils-Anders Granvik /r	Mauri Salo /kesk
	Lasse Hautala /kesk	Tapani Tölli /kesk
	Rakel Hiltunen /sd	Ahti Vielma /kok
	Hannu Hoskonen /kesk	Tuula Väättäinen /sd.
	Esko Kurvinen /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.